

**R. P. Georgii De Rhodes Avenionensis, È Societate Iesv,
Philosophia Peripatetica, Ad Veram Aristotelis Mentem**

Rhodes, Georges de

Lvgdvni, 1671

Sect. ij. Quotuplex sit finis simpliciter vltimus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95638](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95638)

Sua ut appetantur, possunt sine dubio appeti. Minor item est manifesta, quia voluntas neque simul, neque successivè potest appetere infinita. Deinde non potest appetere illa infinita per ordinem intentionis, qui semper incipit ab eo quod est ultimum in executione; neque per ordinem executionis, qui semper incipit à primo medio, quod nullum esse potest, si nullus est finis ultimus.

Tertia ratio sit etiam efficax, quia in causis per se subordinatis non potest dari progressus in infinitum: causæ finales causæ sunt essentialiter subordinatæ; nam illæ causæ dicuntur subordinatæ per se, quatum una causare non potest nisi per vim quam recipit ab alia simul & actu causante; cuiusmodi sine dubio sunt causæ finales subordinatæ: ergo in causis finalibus non potest dari progressus in infinitum. Probatum maior, nam in causis per se subordinatis virtus derivatur à prioribus ad posteriores per intermedias: sed si causæ illæ sint infinitæ, non poterit virtus eo modo derivari à prioribus ad posteriores per intermedias; infinitum enim nunquam exhauritur: ergo in causis per se subordinatis non potest dari progressus in infinitum. Quod autem causæ finales sint subordinatæ, certum est, ut dixi, quia omnia media causant per vim quam habent à fine; ab eo enim pendent actu omnia media, & finis per se ipsum illa omnia immediatè causat. Medium verò unum non causat aliud nisi per vim causandi, quam actu recipit à fine: unde non est medium ipsum quod causat, sed finis in illo medio causante causat aliud medium.

Confirmatur etiam efficaciter. Nemo cognoscere simul potest & appetere infinita: si daretur processus in infinitum in finibus, deberet homo cognoscere simul & appetere infinita, quia nemo unquam appetit ullum medium, quin appetat simul finem, & omnia quæ mediant inter illud & finem: si datur progressus infinitus in finibus, illa media sunt infinita: ergo non datur progressus infinitus in finibus.

Dico secundò, nullius rei tantam videri esse necessitatem in vita, quam ut homo cognoscat, & proponat seriò finem ultimum propter quem alia omnia expetat.

Ratio triplex desumi potest ex Aristotele. Prima habetur 1. *Ethicorum*, cap. 2. ubi argumentatur à pari. *Nonne igitur*, inquit, *magnum ad vitam cognitio finis movemur habet, si quemadmodum sagittarum scopum habemus*. Sicut videlicet sagittarum si temerè iaciant, nec scopum aliquem attingere intendunt, rudes semper, & imperiti sunt sagittandi: contra verò qui propositum scopum habent, in quem dirigant sagittas, citò periti evadunt, sic qui propositum habent finem, in quem actiones ut sagittas mittant, citò evadunt optimi. Similiter nemo, quamvis paratos habeat colores, similitudinem reddet, nisi iam constet, quid pingere intendat. Scire debet quid petat ille qui sagittam vult mittere, ac tunc moderari, & dirigere manu telum, inquit Seneca *epist.* 7. qui etiam exemplo navigantium videtur *epist.* 95.

Idem confirmat Plato *lib.* 12. *de legibus*, exemplo Medicorum, Ducum, Artificum quorumcumque; unde sic licet argumentari. Nihil in arte vlla vel negotio tam est necessarium, quam cognoscere ac proponere sibi finem, cuius ex defectu nihil fieri omnino potest: ergo nec in vita. Quàm ergo, inquit Basilii *orat. de legendis libris Gentilium*, alienum est à ratione, ut cum guber-

nator ventis non se temerè committat, sed clauum rectum teneat, navim dirigens ad portum; sagittarum collineat in scopum, fabri quoque ac architecti ad libellam omnia expendant, & in finem perducant; nos iis opificibus de sapientia concedamus, nec ea quæ ad animi profectum conducunt, inquiramus? Erit ergo penes operarios consideratio finis, & humanæ finis consideratio non erit?

Secunda ratio indicata est initio quæstionis *ex* 7. *Ethic.* cap. 8. ubi finis comparatur principiis per se notis, ex quibus scientiæ derivant suas omnes conclusiones; sicut enim constitutis huiusmodi principiis facillimè habetur scientia; sic constituto & destinato ultimo fine, in vita constituta sunt omnia: summum autem bonum si ignoretur, vivendi rationem ignorari necesse est; cognitum verò rerum finibus, cum intelligitur, quid sit & malorum extremum, & bonorum, inventa via est, conformatioque omnium officiorum, inquit Tullius *lib.* 5. *de finibus*. Quod etiam pertinet quod ait Philosophus *lib.* 1. *de partibus animalium*, cap. 1. finem esse rationem, rationem autem esse principium in rebus tam naturæ constituendis, quam voluntate. Cum ergo, inquit *lib.* 1. cap. 7. principium pliusquam dimidium sit totius, totam ferè adeptus est felicitatem, qui finem habet rectè constitutum. Fine autem illo neglecto, ait Basilii nuper citatus, animus noster velut navis sine arte ac gubernaculis huc illucque iactatur, quia nimirum non dispiciet singula, nisi cui iam vitæ suæ summa proposita est, inquit Seneca *epist.* 71. Errant consilia nostra, quia non habent quod dirigantur: ignorantem quem ventum petat, nullus suus ventus est.

Tertiam rationem habet Philosophus *lib.* 1. *ad Eudemum*, cap. 1. Vita, inquit, proposito fine carens insignis stultitiæ argumentum est. Consentit Seneca nuper citatus; ideo peccamus, quia de partibus vitæ omnes deliberamus, de vita nemo: necesse est ut multum in vita possit casus, quia vivimus casu: unde sic licet argumentari. Nihil tam est necessarium homini, quam adeptio finis, cuius amissione miserimus est: sed nisi cognoscat, meditetur, proponat sibi seriò finem, ad quem dirigat omnes vitæ suæ rationes, ad eum nunquam perveniet: ergo nihil tanti esse debet homini, quam consideratio illa & intentio finis.

SECTIO II.

Quotuplex sit finis simpliciter ultimus.

Dixi dari ex rei natura finem aliquem ultimum simpliciter, quem ex rei natura cuncta respiciant, & in quo conquiescant: nunc quæritur, utrum ille vnicus tantum sit, an verò, utrum ita multiplex esse possit, ut in vno non sit necesse omnia conquiescere. Vbi tria quæri possunt: primò, utrum ex natura rei omnium hominum non sit nisi vnicus finis ultimus: secundò, utrum ex electione libera possit idem homo plures habere ultimos fines, etiam adequatos: tertio, utrum ex natura rei idem sit finis hominis & rerum aliarum omnium.

Dico primò, vnicum omnino esse ex rei natura finem hominis adequatum & simpliciter ultimum, tametsi duo in eo distinguantur fines inadequati, quorum neuter finis est sine altero; ambo autem simul vnum finem constituunt adequatum.

Yy 3 Primam

Tertia
probatio.

Secunda
ratio.

Tertia
ratio.

Necessitas
cognoscendi
finem.

Prima
ratio.

Conclusio
bipartita.

Primam partem probant rationes allatae nuper pro existentia ultimi finis, imò eius unitatem probat eius definitio; ultimus enim finis appellatur ille propter quem alia omnia expetuntur; ipse autem ad nihil aliud refertur; vel etiam bonum quod antepositur omnibus aliis: illud non potest esse nisi vnum, ut patet, alioqui ad illud alia omnia non referuntur: ergo finis ultimus hominis necessarius vnicus est. Deinde omne quod est ens ab alio, debet esse propter ens à se tanquam propter ultimum finem. Eas autem à se vnicum est: ergo finis etiam ultimus est vnicus. Probatur maior. Ens ab alio vel est propter seipsum, vel propter aliud ens ab alio, vel propter ens à se. Non propter seipsum, quia quidquid causam habet efficientem à se distinctam, causam etiam habet finalem à se distinctam. Non est propter aliud ens ab alio; quaterem enim de alio isto, vtrum sit propter aliud, an non. Si est propter aliud, & iterum illud propter aliud, sic nullus est finis, sed omnia sunt media; quod est absurdum, quia finis immediatè causare debet omnia media, quæ nullo modo se inuicem causant, sed tantum causantur ab eo quod ultimum est & finis; unde, ut dixi, implicat in finibus progressus infinitus, quia cessante causare finis, qui sit ultimus, cessant omnia media. Sequitur ergo ut sit propter ens à se.

Finis qui
& finis
quo.

Secunda pars latius olim explicata & probata est. Finis enim cuius gratia, duplex est: alter est finis qui, alter finis quo. Primus est res ipsa externa, vel obiectum; alter est possessio ipsa rei, & adeptio, seu coniunctio rei cum potentia; res enim supposito à nobis distincta non potest esse nobis bona, nisi nobis coniungatur & vniatur; vniò autem illa, est possessio: sicut color non potest esse homini bonus, nisi vniatur media visione; cibus non est bonus nisi vniatur media gustatione. In fine igitur hominis ultimo distingui debet necessariò res quæ possidetur, & possessio; qui non sunt duo fines adequati, cum neuter causet sine altero; sed duæ tantum rationes inadæquatae, habentes veram rationem finis; quia utraque verè mouet, constituentes vnicum finem totalem.

Conclusio negans. Dico secundò, implicare omnino, ut homo ex libera electione voluntatis plures sibi fines constituat adequatos & simpliciter ultimos.

Probatio. Ratio euidens est, quia finis simpliciter ultimus adequatus est is, propter quem appetuntur alia omnia; ipse autem non appetitur propter aliud; est is, qui amatur super omnia, & aliis omnibus antepositur: illud esse non potest nisi vnum; si enim multiplex est, non appetuntur propter illud alia omnia: non amatur super omnia, non antepositur aliis omnibus: ergo finis ultimus adequatus non potest esse nisi vnicus, etiam ex peruersa hominis electione. Hinc patet disparitas inter fines secundum quid ultimos, qui possunt esse plures, etiam adequati eiusdem actionis; quia scilicet propter huiusmodi finem non appetuntur simpliciter omnia; non amatur super omnia, neque omnibus antepositur. Constat etiam quod peccator constituit quidem, saltem virtualiter & interpretatiuè ultimum finem in creatura; sed si plura tamen committat peccata diuersi generis, plures sibi tantum constituit fines ultimos inadæquatos, quia in singulis non apprehendit bonitatem sufficientem ut in illis quiescat; sed tantum in illis simul sumptis, quæ propterea vnum constituunt finem adequatum.

Finis cuiuslibet creaturae. Dico tertio, vnicum esse ultimum finem qui, seu ut est hominis, & rerum aliarum omnium crea-

tarum; non esse eundem finem quo, siue ut est possessio & assequutio.

Ratio est, quia radix, centrum & finis eundem solus Deus est, in quo omnia, per quem omnia, propter quem omnia: res ergo quæ est finis, est ipse Deus; possessio & assequutio huius finis, glorificatio est Dei. Deus tam est finis creaturarum rerum, quæ sunt expertes rationis, quam hominis & Angeli; omnium enim creaturarum summa perfectio est Deum glorificare; glorificatio autem Dei, cuius capax est creatura irrationalis, longe differt à glorificatione cuius capax est rationalis; illa enim non glorificat Deum cognoscendo, amando & gaudento, sed in seipsa tantum, & in sua perfectione ac subiectione manifestam reddendo potentiam, sapientiam, magnificentiam Creatoris, quia scilicet à specie creaturæ cognoscibiliter videri possunt attributa eius à quo sunt; & hic est earum finis, declarare quantus ille sit, & quanti aestimari debeat ac amari ab iis, qui capaces sunt cognitionis & amoris. Ideò vocatur compages tota creaturarum, harmonia ex variis composita tonis continuè Deum laudans; dies enim diei eruat verbum, & nox nocti indicat scientiam. Dicuntur specula & aenigmata, species & imagines, voces, & libri; in illis enim sic late ut videatur; omnes enim homines vident eum; sic pingitur, ut in minimis maximus sit; sic silet, ut eloquentiam orationis eius nullus interrumpat clamor.

Creatura verò rationalis finis quo, non est ille solus, qui communis ei est cum creatura irrationali; sed glorificat etiam Deum possidendo eam per cognitionem, amorem, & gaudium, quibus coniungitur summo bono, & omnia illius commoda in se deriuat, ut constabit ex questione sequenti, ubi explicabitur, quid sit finis ille ultimus, tum ex rei natura, tum ex Dei voluntate. Quod autem ulterius queri solet, quinam sit finis ille ultimus ex praua hominis electione, quando moraliter peccat, quomodo scilicet finem suum ultimum in sola constituat creatura, dictum est i. videturque omnino excedere fines Philosophiæ Moralis.

SECTIO III.

An & quomodo ultimus finis causet omnes hominum omnium actus.

Causalitas finis non est nisi appetitus & amor finis. Causabit igitur omnes hominum actus summum illud & perfectum bonum, quod est seipso aded amabile, ut propter illud appeti omnia debeant, si nulla sit, nec esse possit hominis operatio, in qua non appetatur summum illud bonum, & quæ ad illud non dirigatur.

Dico primò, nihil prorsus agere posse hominem, vel appetere, in quo non aliquo modo appetatur finem ultimum, & ad illum omnia desideria sua dirigat. Ita probabam olim ex S. Augustino, Boëtio, & S. Thoma.

Ratio nunc sit Philosophi testimonium lib. i. Ethic. cap. 1. 4. 7. triplex enim nomen est huius, de quo loquimur, finis. Primò dicitur bonum, & quidem optimum, pulcherrimum, iucundissimum, ut dicitur. Secundò vocatur beatitudo, quia satiat appetitum, & illius quies est. Tertio dicitur finis non qui consumat, sed qui consummat, eo quod ad illum omnia dirigantur, omnia respiciant, omnia in illum tendant. Si bonum est vniuersalissimum